

Justiits- ja Digiministeerium

info@justdigi.ee

Koopia: Eesti Vabariigi Õiguskantsler

Tarbijakaitse- ja Tehnilise Järelevalve Amet

24.10.2025 nr KL 115-25

Märgukiri seoses seadusjärgsete monopolide hinnakujundusega

Austatud justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta. Eesti Omanike Keskliit (EOKL) pöördub Teie poole seoses avaliku teabe seaduse (AvTS) § 28 lg 1 p-ga 26, mis kohustab avalikustama kaubaturul valitsevas seisundis olevate, eri- või ainuõigust või loomulikku monopoli omavate äriühingute hinnakujunduse andmed. Viidatud säte puudutab ka kaugkütte-, vee-, gaasi- ja elektrienergia jaotusteenust osutavaid ettevõtteid, mille monopol baseerub ÜVVKS-sil, KKütS-sil, MGS-sil ja ELTS-il (edaspidi koos: seadusjärgsed monopolid), millest valdav osa ei täida AvTS § 28 lg 1 p-s 26 sätestatud hinnakujunduse avalikustamise kohustust. Samuti ei avalda vastavaid andmeid Konkurentsiamet, viidates vajadusele kaitsta ärisaladust.

EOKL hinnangul ei tohi tarbijate ees hinnakujunduse andmeid ärisaladusele viidates varjata. Ärisaladuse mõiste on defineeritud ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse (EKTÄKS) § 5 lg-s 2, ning selle kohaselt on ärisaladus teave, mis vastab järgmistele tingimustele:

1. see ei ole kogumis või üksikosade täpses paigutuses ja kokku panus üldteada või kergesti kättesaadav nende ringkondade isikutele, kes tavaliselt kõnealust laadi teabega tegelevad;
2. sellel on kaubanduslik väärtus oma salajasuse tõttu ja
3. selle üle seaduslikku kontrolli omav isik on asjaoludest lähtuvalt võtnud vajalikke meetmeid, et hoida seda salajas.

Lisaks on EKTÄKS eelnõu seletuskirjas toonitatud, et teavet saab olenemata selle sisust või olemusest pidada ärisaladuseks üksnes juhul, kui see vastab kõigile kolmele seaduse § 5 lõikes 2 toodud tingimustele, sh sellel on kaubanduslik väärtus oma salajasuse tõttu. Kohtupraktikas

Eesti Omanike Keskliit

on Riigikohus leidnud¹, et teabe salajasus ja selle kaubanduslik väärtus on tihedalt seotud ja teabe ärisaladusena käsitlemiseks peab esinema objektiivne äriine põhjus selle salajasena hoidmiseks. Arvestades, et seadusjärgse monopoli kaubanduslik väärtus ja valitsev mõju tuleneb tema tegevust reguleerivast eriseadusest, siis on raske ette kujutada, mis kujutaks seadusjärgsele monopolile sellist ohtu, et õigustaks hinnakujunduse andmete varjamist tarbijate ees. **Küll aga seisneb andmete salastamises selge oht tarbijate õigustele, kuna seeläbi on võimalik varjata kulusid, mis ei ole seotud seadusjärgsete monopolide kohustusega, tagada tarbijatele taskukohane ja kvaliteetne teenus.** Probleem on seda tõsisem, et ka Konkurentsiameti hinna koostamise meetodika pole reeglina avalik, mistõttu puudub tarbijal igasugune ettekujutus, milliseid seadusjärgse monopoli kulusid tal kinni maksta tuleb. Tagatipuks ütleb ka Konkurentsiamet ise, et peab enda kohustuseks tagada monopolide kasumlikkust ka siis kui monopoli küsitav hind on tarbija jaoks ebamõistlikult kõrge².

EOKL on AvTS sätestatud andmete varjamise probleemiga tegelenud viimased kaks aastat ning jõudnud kirja koostamise hetkeks veendumusele, et vabatahtlikult ei hakka AvTS § 28 lg 1 p-st 26 tulenevat kohustust täitma Konkurentsiamet ega ka ükski suurem seadusjärgne monopol. Seetõttu tuleb tarbijate huvide kaitsmiseks leida AvTS § 28 lg 1 p 26 kõrvale alternatiivne õiguslik mehhanism, mis tagab Eesti Vabariigi seaduste kehtimise Justiits- ja Digiministeeriumi haldusalas oleva Konkurentsiameti ja seadusjärgsete monopolide poolt. Tarbijate huvikaitsjana on EOKL valmis selles küsimuses kaasa mõtlema ning lahenduste leidmisele kaasa aitama.

Lugupidamisega,

Andry Krass

Juhatuse esimees

¹ Riigikohtu 15.05.2020 otsus asjas nr 1-18-4590, p. 40.

² 04.03.2024 Konkurentsiameti selgitus Paide Linnavalitsusele seoses Tarbija kaugküttepiirkonna kõrge hinnaga.